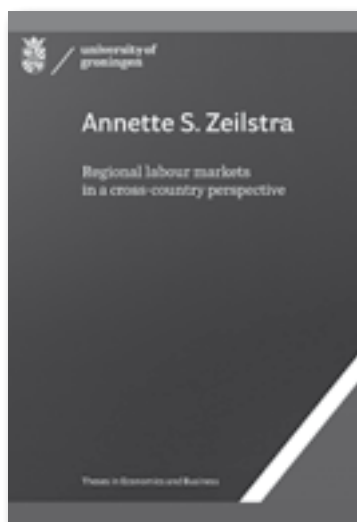

Het terugdringen van de werkloosheid is een van de belangrijkste beleidsvraagstukken in de Europese Unie. Daarnaast staat het verhogen van de arbeidsparticipatie om de betaalbaarheid van de gezondheidszorg en het pensioenstelsel te waarborgen hoog op de beleidsagenda. Zo vroeg recentelijk de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aan de Commissie Arbeidsparticipatie (commissie-Bakker) om maatregelen te formuleren die leiden tot een verhoging van de arbeidsparticipatie naar het door het kabinet gewenste niveau van tachtig procent. In dit proefschrift worden de regionale werkloosheid en arbeidsparticipatie in meerdere EU-landen onderzocht. Eerdere onderzoeken naar werkloosheid en arbeidsparticipatie in de EU beperken zich over het algemeen tot nationale data. Hierdoor wordt geen recht gedaan aan de regionale verschillen binnen deze landen. Aan de andere kant bestuderen de meeste regionale onderzoeken slechts de arbeidsparticipatie of werkloosheid binnen een land. Deze onderzoeken kunnen dus weer niet de invloed bepalen van met name institutionele variabelen, omdat instituties voor alle regio's binnen een land hetzelfde zijn en slechts langzaam over de tijd veranderen. De regionale onderzoeken die wel meerdere landen bestuderen, nemen over het algemeen alleen nationale dummy-variabelen op, zodat de invloed van de onderliggende institutionele variabelen niet wordt onderzocht. Dit proefschrift maakt gebruik van zowel regionale als nationale data van verschillende EU-landen. Voorbeelden van regionale variabelen zijn leeftijdsopbouw, opleidingsniveau en sectorstructuur. Nationale variabelen zijn bijvoorbeeld arbeidsmarktinstuties, zoals de hoogte van de werkloosheidsuitkeringen en de mate van ontslagbescherming. Door zowel regionale als nationale variabelen in de analyse te betrekken kan worden onderzocht in welke mate beide bijdragen aan de verklaring van de arbeidsparticipatie en werkloosheid. Bovendien kan worden onderzocht of het effect van de variabelen op de arbeidsparticipatie en werkloosheid hetzelfde is voor alle landen, of per land verschilt. Voor het analyseren van de data wordt in hoofdstuk 2 een econometrisch model ontwikkeld. Dit model wordt vervolgens toegepast op arbeidsparticipatie en werkloosheid, waarbij blijkt dat regionale en nationale variabelen in vergelijkbare mate belangrijk zijn. De stijging van de arbeidsparticipatie van vrouwen blijkt grotendeels te zijn veroorzaakt door een daling van het aandeel van mensen onder de vijftien jaar, een verschuiving van de sectorstructuur ten gunste van de dienstensector en een stijging van de parttimewerkgelegenheid, de mate waarin een jaar langer

Zeilstra, A. (2008) *Regional labour markets in a cross-country perspective*. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen.

werken in het pensioenstelsel wordt beloond, en de stijging van het opleidingsniveau van de beroepsbevolking. Voor het vergroten van de mannelijke arbeidsparticipatie zijn vooral het pensioenstelsel, het opleidingsniveau van de beroepsbevolking en het verlagen van de werkloosheidsuitkeringen van belang. Een kansrijke aanpak van de werkloosheid blijkt met name te liggen in een verhoging van het opleidingsniveau, een verlaging van de werkloosheidsuitkeringen en van de belastingwig (het verschil tussen wat de werknemer de werkgever kost en het nettoloon dat de werknemer ontvangt) en het versterken van de ontslagbescherming. Dit laatste is in tegenspraak met de wel gehoorde oproep tot het

versoepelen van het ontslagrecht om de werkloosheid te bestrijden. De organisatiegraad heeft daarnaast een negatieve invloed op de werkloosheid mits de loononderhandelingen niet op het intermediaire (sector) niveau, maar centraal of decentraal plaatshebben. Een opvallend algemeen resultaat is dat het effect van de regionale variabelen op de arbeidsparticipatie en werkloosheid sterk varieert tussen de verschillende landen. Dit duidt erop dat eenzelfde beleid verschillende uitkomsten zal hebben in verschillende landen en dat er geen standaardaanpak bestaat die de problemen van alle landen oplost. Dit kan worden geïllustreerd aan de hand van Denemarken, waar de institutionele setting ertoe leidt dat anders dan in andere landen de bevolking tussen 15 en 24 en tussen 55 en 64 jaar oud een negatief (verlagend) in plaats van een positief (verhogend) effect heeft op de werkloosheid. Dit komt vermoedelijk omdat Denemarken een lange traditie kent van stageplaatsen, programma's ter voorkoming van schooluitval en mogelijkheden voor pensioengerechtigde werknemers om parttime te werken met behoud van inkomen uit pensioen. Een ander belangrijk resultaat is dat ook het effect van nationale variabelen verschilt voor de verschillende landen. Dit komt doordat het effect van de ene arbeidsmarktinstututie afhangt van de waarde van een andere arbeidsmarktinstututie. Zo hangt het effect van vakbondsorganisatiegraad op werkloosheid af van de mate waarin de loononderhandelingen zijn gecentraliseerd, terwijl de belastingwig en de werkloosheidsuitkeringen elkaars effect op de werkloosheid verminderen. Als gevolg hiervan is het voor het ontwikkelen van effectief beleid noodzakelijk het volledige institutionele raamwerk in ogenschouw te nemen.

ANNETTE ZEILSTRA

Onderzoeker bij het onderzoeksinstituut COELO aan de faculteit economie en bedrijfskunde van de Rijksuniversiteit Groningen DS 1916